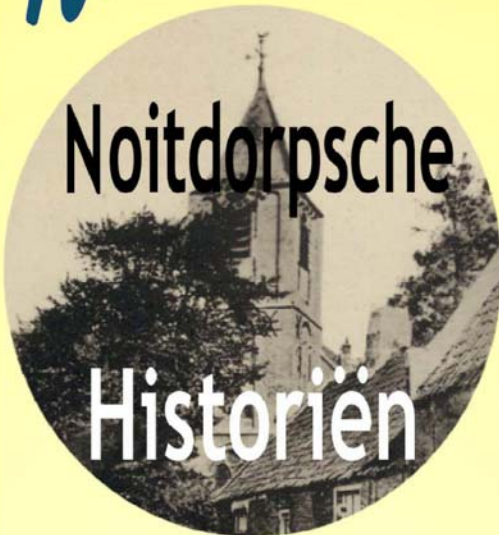
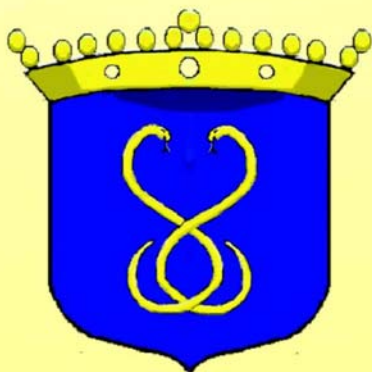

Nieuwsbrief

Per kwartaal verschijnende
uitgave van de vereniging
Noitdorpsche Historiën

4e jaargang
nr 1 mrt. 2005

In deze nieuwsbrief

<i>Van de voorzitter</i>	1
<i>Nieuwe leden</i>	1
<i>Even voorstellen</i>	1
<i>Nederland 60 jaar bevrijd</i>	2
<i>Ypenburg, veroverd op zee, van vliegveld tot woonwijk</i>	2
<i>Uitverkocht!</i>	2
<i>Archief</i>	2
<i>Russische spion in Nootdorp!</i>	2
<i>Nootdorp(ers) in de Tweede Wereldoorlog</i>	3
<i>Eendracht Magazine</i>	8
<i>Van de penningmeester</i>	8
<i>Giften</i>	8
<i>Agenda</i>	8

Van de voorzitter

Het is dit jaar 60 jaar geleden dat de Tweede Wereldoorlog voor het Koninkrijk der Nederlanden ten einde kwam. We staan hier in deze Nieuwsbrief bij stil. We kijken terug met verhalen van direct betrokkenen en herdenken. Vrijheid delen is de kunst, zoals de slogan van het Nationaal Comité 4 en 5 mei dit jaar treffend luidt.

De vereniging gaat haar 4e jaar in en dat betekent voor ons volgend jaar een lustrum! Graag roep ik leden op met ideeën te komen om hier aandacht aan te besteden. De redactie is versterkt, een hartelijk welkom aan Gerry en veel succes toegewenst!! Nu nog een secretaris! Wie meldt zich aan!

Nieuwe leden

Dit kwartaal helaas geen nieuwe leden maar .....wie wordt ons 100e lid???

Mocht u iemand weten die lid wil worden dan horen wij dat natuurlijk graag.

Brengt u het honderste lid aan, dan betekent dat een jaar gratis lidmaatschap voor u én het nieuwe lid!

Even voorstellen

Graag wil ik mij even voorstellen als nieuw redactielid van de Nieuwsbrief van de Noitdorpsche Historiën.

Ik ben Gerry Buursink-Rolvink en in de jaren negentig heb ik veel geschreven voor de Eendracht. Ik werkte toen even niet vanwege de kinderen en dat was een welkome afleiding naast het drukke gezinsleven. Nadat ik in 1999 weer ben gaan werken ben ik gestopt met het schrijven voor de Eendracht.

Na de oproep van de voorzitter heb ik mij aangemeld als redactielid en enige tijd geleden hebben Henk, Ninon, George en ik één en ander besproken over de werkwijze om de nieuwsbrief van de Noitdorpsche Historiën te vullen.

Het eerste exemplaar van de nieuwe redactie ligt nu voor u: een rijkelijk gevulde nieuwsbrief. Hartelijk dank voor degenen die hun bijdrage hebben geleverd. Hebt u ideeën, verhalen of ander materiaal dat interessant is voor de nieuwsbrief, laat het mij dan s.v.p. weten. Eventueel kom ik langs voor een gesprek.

Van deze gelegenheid wil ik gebruik maken om op deze plaats George hartelijk danken voor zijn tijd die hij in alle Nieuwsbrieven heeft gestoken.

Nederland 60 jaar bevrijd

Musical 'Déjà vu' in het teken van Nederland 60 jaar bevrijd

Op 5 mei aanstaande viert Nederland zijn zestigjarige bevrijding. Ter gelegenheid daarvan wordt op zaterdag 4 en zondag 5 juni aanstaande in theater De Veste in Delft een musical uitgevoerd, die speciaal hiervoor is geschreven. De Nootdorper Kees Balm is de initiatiefnemer. Hij heeft in deze musical de oorlogsjaren in de omgeving van Nootdorp centraal gesteld.

In het verhaal gaat een zekere Karl op onderzoek uit naar het verleden van zijn opa Peter, die tijdens de oorlogsjaren een in Holland geleverde Duitse soldaat was. Karl komt tijdens zijn zoektocht op boerderij "Polderzicht" in Voorburg. De daar woonachtige boer wordt door zijn komst geconfronteerd met zijn eigen oorlogservaringen. Stukje bij beetje vertelt de boer wat er gebeurd is op zijn boerderij in 1942. In de musical worden de eigentijdse en historische elementen op een realistische wijze neergezet zoals het krenten vroeger in een Westlandse druivenkas, een bruiloft tijdens de oorlogsjaren, de oorlogshandelingen rond Ypenburg. Authentieke voorwerpen en zorgvuldig nagebouwde decorstukken maken de musical tot een sprankelende maar ook indrukwekkende belevenis.

De musical wordt uitgevoerd door een groep mensen die voor een belangrijk deel uit Nootdorp komt. Ook enkele leden van de Vereniging Nootdorpsche Historiën leveren een bijdrage aan deze productie. Lezers van deze nieuwsbrief die meer willen weten over de musical 'Déjà vu', kunnen surfen naar de website www.keesbalm.nl. Kaarten voor de musical zijn verkrijgbaar via die website of in de Wereldwinkel in de Parade.

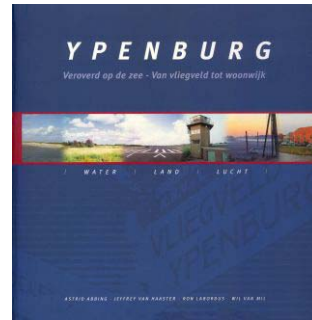
Ypenburg, veroverd op zee, van vliegveld tot woonwijk

Op woensdag 23 februari jl. nam Mr. Pieter van Vollenhoven in het Informatiecentrum Buitenplaats Ypenburg in Den Haag het eerste exemplaar in ontvangst van het fraai verzorgde, full color boek "Ypenburg, veroverd op de zee, van vliegveld tot woonwijk." De heer Van Vollenhoven kreeg het boek

dat over de geschiedenis van Ypenburg gaat, uit handen van de heer M. Smits, voorzitter van het Samenwerkingsverband Ypenburg en tevens wethouder van de gemeente Den Haag.

Het Samenwerkingsverband Ypenburg, dat de ontwikkeling van circa 11.300 te bouwen woningen in Ypenburg coördineert, heeft in samenwerking met de auteurs het initiatief genomen voor het boek.

De auteurs zijn Astrid Abbing, Jeffrey van Haaster en

Ron Labordus van De Eendracht en Fokker-en vliegveldkenner Wil van Mil. Zij beschrijven de geschiedenis van de nu-Haagse wijk vanaf het moment dat de eerste inwoners er zich vestigden in circa 3500 voor Christus.

Zo wordt bijvoorbeeld verteld over de strijd tegen het water, de verving, de droogmaking en inpoldering en hoe in de achttiende eeuw Ypenburg één van de buitenplaatsen van rijke inwoners van Den Haag werd. Daarna de ontwikkeling tot vliegveld, de groei van Avio Diepen en Fokker en de latere unieke bebouwing van de prachtige woonwijk.

Het boek is te koop bij Galerie Nootdorp en kost € 22,50. De voorraad is nog beperkt.

Uitverkocht!

Alle 1330 exemplaren van het boek "Nootdorpers" zijn verkocht!! In anderhalf jaar tijd is dit bereikt wat toch als uitstekend resultaat aangemerkt mag worden.

De verkoop van het boek 'Nootdorp, van veen tot steen' loopt prima en op dit moment wordt er hard gewerkt aan het volgende boek met wederom een 20-tal interviews met bekende en minder bekende Nootdorpers.

Archief

Wij hebben Anneke Dobbenga bereid gevonden om het archief van de vereniging uit te pluizen, er orde in te scheppen en het te beheren. Voorlopig staat het archief nog bij Anneke thuis.

Hebt u iets om op te slaan in het archief van de vereniging, neemt u dan contact op met het redactie-adres.

Russische spion in Nootdorp!

Als jonge jongen woonde Niek van Wees in de Beatrixstraat met zijn ouders, broers en zussen. In de beginjaren zestig speelde zich bij de burens van de Familie Van Wees een geheimzinnig voorval af. En

zoals Niek het vertelt is het net een goed verhaal uit een avontuurlijk jongensboek!

Vreemde kostganger

“Naast ons woonde een politieagent, van toen nog de Rijkspolitie. Bij deze agent woonde, vonden wij toen, een vreemde kostganger. Deze man kwam alleen buiten als het donker was en altijd in gezelschap van de agent. Wij hadden geen enkel contact met deze man die, naar wat later bleek, een vermeende Russische spion was. Hier kwamen wij pas achter toen er in één van de plaatselijke bladen, ik meen de Delftsche Courant, een artikel met foto verscheen over die vermeende spion. Bij navraag bij mijn broers en zussen konden ze dit verhaal allemaal bevestigen maar helaas weet niemand meer waar het toen door mijn ouders bewaarde artikel is gebleven. Mijn huidige vrouw Loes en haar zus Sijna van Tilborg weten zich ook te herinneren dat er op een avond laat met veel bravoure een auto met donker geklede mannen stopte die de vermeende spion kwamen ophalen. Er werd met grote schijnwerpers op de ramen geschoten, iedereen moest voor de ramen weg en op last van deze mannen moesten de gordijnen worden gesloten. De vermeende spion werd meegevoerd en er is later niets meer van hem vernomen. Ook de buurman, agent Van Essen, deed hier geen enkele mededeling over.

Ik heb in één van de boeken van het ‘Aanzien van 1962’ een artikel gevonden dat waarschijnlijk alles verklaard.”

Dr. Golubs vergissing

In 1961 gaf Alexei Golub de wens te kennen in Nederland te mogen blijven. Zijn vrouw smeekte hem met haar terug te gaan naar Rusland, maar de Russische “atoomgeleerde” bleef. Schiphol beleefde nogal

opwindende momenten. Er werd over en weer tamelijk hardhandig geduwd, gerukt en geplukt, maar Golub bleef bij zijn voornemen. Een tijdlang hoorden wij niets meer van hem. En opeens verscheen hij op een persconferentie van het ministerie van

buitenlandse zaken in Moskou. “Ik heb me schromelijk vergist, kameraden,” sprak hij. “Ik dacht – stel je voor! – dat ik in Nederland beter zou kunnen werken. Maar nee hoor! In plaats van rustig mijn gang te kunnen gaan werd ik alsmaar benaderd door agenten van allerlei geheime diensten. De zogenaamde vreugden van het kapitalisme doorzag ik al gauw. Het spijt me verschrikkelijk dat alles zo gelopen is, kameraden. Ik ben natuurlijk zwaar fout geweest, maar ik geef u de verzekering: het was ééns maar nooit meer.” Bravo, Golub. Ferm gesproken. En wat dat ééns maar nooit meer betreft: u mag van ons aannemen dat uw geliefd vaderland u beslist geen reisjes naar het kapitalistische Nederland meer zal laten maken.

Hier eindigen de herinneringen van Niek van Wees aan de Russische Nootdorpsche spion. Roept dit bij u herinneringen op of heeft u foto's of krantenartikelen, laat het de redactie weten. Dan kunnen we daar in een volgende nieuwsbrief op terug komen.

Nootdorp(ers) in de Tweede Wereldoorlog

Dit jaar is het 55 jaar geleden dat de Tweede Wereldoorlog uitbrak, en 60 jaar geleden dat het einde van deze donkere periode eindelijk werd afgesloten. Ook in Nootdorp is er gedurende de oorlogsjaren veel gebeurd wat vaak een diepe indruk op de betrokkenen heeft achtergelaten. Zo hebben veel Nootdorpers heel bewust de landing van de Duitsers op 10 mei 1940 op Ypenburg beleefd. Daarna brak een periode aan waarin de gebeurtenissen elkaar snel opvolgden: de inkwartiering van Duitsers in Nootdorp, de steeds strenger wordende regelgeving, de luchtbescherming vanuit de toren van de kerk in de Dorpsstraat, de wisseling van burgemeesters, het verbergen van onderduikers, de grotere en kleinere verzetsacties, de overkomende vliegtuigen, de arbeidsdienst, de beschietingen van de spoorbaan en de Davith en Goliathbrug, de V1's en V2's, het afschuwelijke incident met wachtmeester Brouwer, de hongervinter en uiteindelijk de laatste maanden van de oorlog en de bevrijding.

In deze nieuwsbrief willen we aandacht besteden aan de vaak heel persoonlijke herinneringen van degenen die deze periode heel bewust hebben meegemaakt. Om deze herinneringen vast te leggen voor jongere en toekomstige generaties heeft de Nootdorpsche Bibliotheek in 1990 een boekje uitgebracht met als titel “Nootdorp 40-45”. In dit boekje staan interviews over en herinneringen aan de oorlogsperiode, waarvan we er in deze nieuwsbrief een aantal willen weergeven. Een Nootdorper vertelt...

Onontploffte granaat

"Een paar dagen voor 10 mei 1940 mocht er al geen verkeer meer over de rijksweg langs Ypenburg, dat was natuurlijk niet de brede weg die het nu is. We merkten wel dat er iets aan de hand was vanwege het vele verkeer, we zijn nog bij de viersprong gaan kijken. Daar stonden nog meer nieuwsgierigen maar niemand wist iets met zekerheid, geruchten waren er genoeg.

10 Mei 's morgens voor 4 uur was er al herrie in de lucht; bommenwerpers, transportvliegtuigen en jagers. Luchtgevechten en schieten, brandende vliegtuigen kwamen naar beneden; ik kijken natuurlijk, dat snap je. Dat het hartstikke gevaarlijk was, daar dacht je niet aan.

Waar nu Van der Goes is was toen café De Zon, van Sluis. Daar vloog zo een luchtafweergranaat naar binnen en bleef boven in de muur zitten. Naderhand hebben soldaten de onontploffte granaat weggehaald.

Zwaar gevochten

Aan het eind van de Dwarskade waar nu het bruggetje is, was toen de scheepsmakerij van Meijster. Meest platte schuiten voor de tuinders werden daar gemaakt en gerepareerd. Parachutisten hadden zich daar verscholen, maar moesten zich toch overgeven aan onze soldaten. Ze zijn toen in een legerwagen via de viersprong afgevoerd richting Den Haag. Wij kijken natuurlijk. Ze waren hier geland om Ypenburg te bezetten. 's Zaterdags voor Pinksteren is er door een Duits vliegtuig nog munitie uitgeworpen, daar waar nu het Rosarium is. Ze hadden een tekening bij zich dat ze tussen twee kerktorens in het spul moesten laten vallen. Bedoeld werd eigenlijk Pijnacker tussen de kerktorens van de Oostlaan en die in de Koningshof, maar de laatstgenoemde toren stond al een poos op instorten, hij zakte tenminste steeds schever en een paar dagen van te voren is hij omgevallen, dus toen hebben ze het spul maar in Nootdorp tussen de kerktorens neergegoooid.

In Pijnacker lag een detachement pontonniers ingekwartierd, maar die zijn ook al gauw deze kant opgestuurd voor de verdediging van Ypenburg. Om Ypenburg is zwaar gevochten, daar hebben we veel van gezien en gehoord. Op de rijksweg lagen de kapotgeschoten Junkers. Ypenburg was toen nog niet zo groot als het nu is; de Duitsers hebben het flink uitgebreid. Na de capitulatie bleef het hier toch nogal rustig, we werkten bijna allemaal voor de voedselvoorziening en dan had je een speciaal *Ausweis*. Ik werkte op de tuin van de gebroeders Steeneveld waar nu het begin van de Ds. Spoorlaan is."

Opgepakt

"Op een dag in juni '43 moesten we naar een soort arbeids-bureau in Pijnacker om een *Ausweis* te halen. Zo wisten de Duitsers mooi onze namen en adressen en een paar dagen later op 18 juni ben ik toen opgepakt met nog een heel stel Nootdorpers. We zijn met het hele spul naar Frankfurt getransporteerd

en ik en nog een stel anderen werden doorgestuurd naar Hanau. Daar was een groot doorgangs-lager. Via een soort slavenmarkt kwam ik tenslotte bij een boer terecht, een echte doerak was dat. Het grappige was dat de mensen in Duitsland dachten dat wij vrijwillig daar kwamen werken. Na een half jaar moesten we naar een fabriek, dat was veel erger."

Eindelijk naar huis!

"Op 3 of 4 april '45 zijn we door de Amerikanen bevrijd. Toen de Amerikanen in de buurt kwamen zijn alle buitenlandse arbeiders naar Fulda gelopen, dat duurde een dag of vijf. 's Nachts sliepen we in een schuur of bij een boer. Ik werd ziek, grote zweren en

hoge koorts en kon dus niet verder mee. Pas op 25 juli kon ik met de trein weg richting Nederland. In Kleef kwam de B.S. in de trein en hoorden we dat we eerst naar Groesbeek zouden gaan om door de Canadezen verhoord te worden. Van Groesbeek naar kamp Amersfoort, dat was een verzamelkamp. Op 31 juli kon ik eindelijk via Amsterdam naar huis!"

'Honderden parachutisten dwarrelden neer'

Ook Tinus Janssen kon zich die eerste meidagen van 1940 goed herinneren. In 1990 vertelde hij:

" 's Morgens tussen zes en acht uur zagen we ze vallen uit grote zwarte vliegtuigen. Honderden parachutisten dwarrelden neer in de polder rond Ypenburg. We stonden voor het raam van ons huis aan de Molenweg. Ik geloof dat de ernst van de situatie niet tot ons doordrong. Eén van de jongere familieleden riep "ik ga er straks een paar oprapen". Later lagen we achter de dijk van de "Kromme Ka", vanwaar op dat moment van alles te zien was (Kromme Ka was destijds een voetpad tussen Molenweg en "Zwarte Endje", Zwarte Endje is nu Kortelandseweg). Vliegtuigen landden op Ypenburg, verschillende vlogen meteen in brand, andere stegen weer op. Er was ook veel lawaai, ontploffingen van landmijnen, afweergeschut en mitrailleurvuur."

Heel bang

"Tegen de middag was alles weer rustig, geen vliegtuigen meer te zien, geen lawaai meer vanaf het vliegveld. Het leek erop dat de vijand voorlopig was verslagen. Maar nee, er liepen er nog wat rond. Rond twee uur kwam er een groep van zo'n vijftig parachutisten via de Brasserskade naar Nootdorp. Ze trokken over de Dwarskade, soms door de tuinderijen en kwamen aan het einde van deze, toen nog doodlopende weg, terecht. Ik was daar op dat moment, want ik werkte op een tuinderij bij het voorlaatste huis rechts. Voor de schuur kwam ik oog in oog te staan met deze gevaarlijk uitzierende kerels. Sommigen waren nat tot aan hun middel, blijkbaar hadden ze door sloten gewaad. Ze transpireerden allen hevig, het was een warme dag. Wat ik me vooral herinner is dat ik heel bang was. In het bijzonder het wapentuig dat ze bij zich droegen maakte me angstig. Ze schreeuwden wat Duitse zinnen waar ik geen woord van verstond. Na onderling overleg gingen ze gelukkig weg."

Tussen twee vuren

In de laatste boerderij rechts en in het laatste huis over het water (bij de oude scheepsmakerij) zouden ze zich verschansen. Ik vluchtte het huis van de tuinder binnen, even later kwamen de bewoners van de naastgelegen boerderij en de bewoners van het huis bij de oude scheepsmakerij die uit hun huizen verjaagd waren. Omdat het de verwachting was dat er geschoten zou worden, zochten we de veiligste plek in het huis op, dat was de slaapkamer. Het duurde niet lang of de oorlog begon. Nederlandse soldaten waren gearriveerd, die zich verscholen in het huis van de tuinder naast onze schuilplaats. Er werd van beide kanten flink geschoten. Wij zaten met

onze groep letterlijk tussen twee vuren. Aanvankelijk bleek voor ons huis, achter een dikke boom, nog een Duitse voorpost opgesteld te staan. Na een uur was hij verdwenen. Vanuit een kier in de voordeur werd dit door ons waargenomen. Het zou enkele uren duren voor we uit onze benarde positie werden bevrijd. Het schieten hield toen op en er werd gebeld (toch weer even schrikken). Gelukkig bleken het Nederlandse soldaten te zijn met de boodschap dat de Duitsers zich overgegeven hadden. Onze schuilplaats moest wel even doorzocht worden. Daar was natuurlijk geen enkel bezwaar tegen. Buiten gekomen bleken er slechts enkele gewonden te zijn (aan Duitse zijde).

Alles was snel afgehandeld, de Duitsers werden ontwapend en lopend afgevoerd. Hier was de strijd door Nederland gewonnen. Enkele dagen later was Rotterdam gebombardeerd, Nootdorp bedekt door zwarte rookwolken en werd de algehele capitulatie bekend gemaakt."

David en Goliath

Nootdorp had (en misschien wel heeft) de pech om naast een drukke snelweg en een belangrijke spoorwegverbinding te liggen. Tijdens de oorlog zijn er veel beschietingen en bombardementen op beide geweest. Vooral de David en Goliathbrug moest het ontgelden, wat een enorme indruk heeft gemaakt op degenen die deze beschietingen van dichtbij hebben meegemaakt. Een Nootdorps echtpaar herinnerde zich de volgende indrukwekkende voorvallen:

"Op een dag om de David en Goliathbrug zijn zo'n 260 bommen gevallen. De zoon van Maarten Flinterman, een militaire vlieger, heeft eens aan mijn vader verteld dat de David en Goliath een "oefenbrug" was; weinig afweergeschut en een aantrekkelijk doel, namelijk spoorbaan en rijksweg zouden bij een treffer allebei geblokkeerd zijn. De Engelsen vlogen hierheen met reserve tanks onder de vleugels, als ze hier waren lieten ze de lege tank vallen. De bombardementen en beschietingen waren heel erg. Eén van de drie bommen die vlak bij de brug van Snijders aan het Oosteinde vielen kostte Jaap Veerman het leven, een bomschep trof hem in het hoofd. Als je een vliegtuig een duikvlucht zag nemen om z'n bommen te gooien en je zag de bommen vallen kon je met een beetje geluk nog wel een goed heenkomen zoeken; met beschietingen was dat anders. Op een dag zag ik een trein aankomen en ook twee vliegtuigen in de lucht. De machinist van de trein had de vliegtuigen ook gezien en stopte de trein bij het seinwachterhuisje, de mensen sprongen eruit en zochten dekking tegen de spoordijk. Ik dacht nog, mensen ga toch wat verder weg er is nog tijd genoeg. Een vliegtuig beschoot de trein en er werden twee mensen gedood, de elektrische motorwagen was goed aan flarden geschoten. Het andere vliegtuig beschoot een verhuishwagen op de rijksweg en richtte daar een bloedbad aan, vreselijk gewonde mensen en ook doden heb ik daar gezien. Het waren mensen uit Wassenaar die moesten evacueren. Waarom deed die piloot dat nou, vraag ik me wel eens af, kon hij niet zien dat het geen legerwagen was? Na een

bombardement gingen we meestal 's avonds naar de schade kijken, overdag was te gevaarlijk."

Auto in het gat

"Op een keer was er een grote bomkrater midden op de rijksweg en net toen wij in het donker erbij stonden te kijken, hoorden we een auto aankomen. Nu kon dat een Duitser zijn, hoogst waarschijnlijk zelfs, maar er waren ook nog Nederlanders die een speciale vergunning hadden om auto te rijden. Wat te doen? Een Duitser gunde we het best om in het gat te rijden, maar wat als het Nederlanders waren? Uiteindelijk hebben we toch maar met onze aanstekers gezwaaid, de auto remde eerst af, gaf toen toch weer gas en reed prompt het gat in. De auto lag aardig in de kreukels, maar de inzittenden; een Duitse officier en zijn meisje waren ongedeerd. De Duitser razend natuurlijk, flink schelden maar hij kon ons niets maken want we hadden gewaarschuwd. We stonden nog te praten, toen we weer een auto hoorden aankomen. Na onze waarschuwing stopte deze auto gelukkig wel. Hierin zaten mensen uit Wassenaar, als ik me goed herinner. Diezelfde nacht werden we allemaal, ook vrouwen en kinderen, door de Duitsers uit bed gehaald om het gat te dichten."

'Liggende houding werd mijn redding'

Ook P. van Viegen herinnerde zich het beschieten van de brug en de spoorlijn en hij werd zelfs ingezet bij de bewaking van dezelfde spoorlijn. Hij vertelde:

"Het betreft het eerste bombardement op de aan het einde van het Oosteinde gelegen David en Goliathbrug. Deze brug was een kruising van de Hofplein spoorweg met de spoorlijn Den Haag-Utrecht. De bedoeling was deze kruising buiten bedrijf te stellen. Deze aanvallen werden bij daglicht uitgevoerd. Dit lukte, maar de brug bleef in tact, er kon echter niet meer overheen gereden worden, want de spoorlijn was vanaf de oude halte Nootdorp-oost, gelegen aan de 's-Gravenweg tot aan de brug veranderd in een puinhoop.

Wij woonden toen op Oosteinde 33 (Achterweg), ongeveer 600 meter bij de brug vandaan. Op die bewuste dag was er familie bij ons, uit Rijswijk per fiets, om wat melk en eten te halen. Mijn vader had één of twee koeien. Toen die familie terug ging, liep ik mee langs de spoorweg, onder de brug door naar het rijwielpad langs rijksweg 12. Op de terugweg zou ik wat konijnenvoer plukken, maar toen hoorde ik motorgeronk, ik zag een vliegtuig in mijn richting komen. Ik kon zien dat er drie bommen los van het vliegtuig kwamen, richting brug. Ik ben toen enkele passen teruggelopen en plat gaan liggen. Het toestel vloog laag over mij heen. De liggende houding was mijn redding. De uitwerking was drie inslagen, waar ik precies tussenin lag."

Dakpannen in de goot

"Deze aanval, waarschijnlijk uitgevoerd door meerdere vliegtuigen, leverde aan de oostkant van de Hofpleinlijn een slachtoffer op, namelijk Jaap v.d. Ende. Hij was bezig vee bijeen te drijven, dat hij daar

moest melken. Hij kreeg een voltreffer en was op slag dood. Hij werkte voor zijn oom W. v.d. Ende aan de Roeleveen. Toen ik van de schrik bekomen was, ben ik weggerend naar huis en wat ik daar aantrof was niet zo best. Mijn moeder stond buiten tegen de muur, kapotte ruiten, gordijnen waaiden naar buiten en de dakpannen lagen in de goot.”

Treinen beschoten

“Wat ook nogal eens voorkwam, was beschieting van treinen. Het gebeurde op de Hofpleinlijn bij de wachtpost 's-Gravenweg. Op deze wachtpost werd voor alarm een gele vlag uitgestoken, als teken dat de trein moest stoppen. Het vliegtuig vloog van de zon af, laag over de trein, enkele keren heen en weer, dit als waarschuwing. De reizigers moesten uitstappen en dekking zoeken onder langs de spoordijk. Dan volgde de beschieting, de meeste ruiten waren eruit. Als de schade niet zo groot was, kon men weer instappen en werd de reis voortgezet. Ook moesten wij op last van de gemeente Nootdorp voor de Wehrmacht *Spinterboxen* maken langs rijksweg 12. Die bestonden uit opgestapelde graszoden. De bedoeling was, dat men er met luchtaanvallen in kon schuilen. Dit werd door de gemeente betaald onder toezicht van de gemeentebode. Wij werden ook ingezet voor het sneeuwruimen, onder toezicht van de kantonnier.”

Als los personeel in dienst

“De NS hadden een *railwacht* in het leven geroepen. Wij werden als los personeel in dienst genomen. Dit werk ging dag en nacht door en was dus verdeeld in 3x8 uur en bestond uit 3x4 km lopen. De dagdienst werd door 1 man gelopen, de nachtdienst door 2 man. De kleding was een zwarte jas, enigszins regenbestendig en grijze broek. We hadden een band om de linkerarm met de letters RW. We waren verplicht tussen de rails te lopen tegen de treinenloop in en altijd naar links uit te wijken. Overdag hadden we een rode vlag en 's nachts een afgeschermd carbidlamp. 's Nachts was het gevaarlijk, omdat de treinverlichting verduisterd was. Aan beide eindpunten waren kastjes opgesteld, die voorzien waren van 3 aluminium plaatjes A, B en C, die door ons steeds moesten worden omgeruild. Wij werden ook weer gecontroleerd door zogenaamde controleurs, die vanuit Den Haag ook te voet bij ons langs kwamen. Als er gevaar dreigde moesten wij de trein laten stoppen. Overdag met de rode vlag, 's nachts met rood licht.”

Stoomtrein lek geschoten

“Op een keer werd een stoomtrein bij daglicht beschoten. De trein kwam vanuit Den Haag en werd op de overweg aan de Veenweg aangevallen door een Engels jachtvliegtuig. De ketel werd lek geschoten en liep leeg, de bovenleiding was stuk geschoten en de trein moest worden weggesleept. Van het bagagerijtuig, achter de locomotief, was de gehele zijwand afgeschoten. De kogels stonden recht op in de gietijzeren wielen van de locomotief. De stoker was dood en de machinist was gewond. Ik heb

hem met iemand van het Rode Kruis weggedragen naar de dienstwoning van de kantonnier.

Nog in de laatste maand van de oorlog zijn wij 's nachts met paard wagen en wat inboedel van het Oosteinde naar het dorp verhuisd, vanwege het gevaar van de bombardementen. De 2 koeien werden in de stal bij J. van Dijk gezet. Op de plaats van de stal staat nu de Rabobank aan het Dorpsplein.

Ook ben ik met anderen, omdat wij de railwacht liepen, door de bezetter opgepakt voor de arbeidsinzet in Duitsland. Wij zouden dan in dienst blijven van de NS en konden na de oorlog in vaste dienst komen. Ik moest naar Oberhausen in het Ruhrgebied. Ik ben niet gegaan. Doordat wij twee koeien hadden en mijn vader invalide was, kreeg ik het *Ausweis* voor land- en tuinbouw. De heer Beukema, die toen gemeentesecretaris was, zorgde daarvoor. Ik mocht gewoon in dienst van de NS blijven en dus de railwacht blijven lopen.”

Fiets omruilen

“Ook ben ik nog, toen ik 's morgens de railwacht zou gaan lopen, mijn fiets kwijtgeraakt. Er werd om ongeveer 4 uur 's morgens op de deur geklopt door een Duitse soldaat. Hij had een fiets met een lekke voorband. Hij wilde zijn fiets omruilen voor mijn fiets. Ik zei tegen hem: "ik zal de band wel even plakken", dat vond hij ook goed. De band was zo slecht, dat hij al direct weer lek raakte. De soldaat kwam terug en moest toen toch mijn fiets hebben. Hij was gewapend, dus ik had weinig in te brengen. Ik kreeg wel zijn fiets. Later legde ik stukken tuinslang om de wielen en zo heb ik er toch nog lang gebruik van gemaakt.”

Vliegende raketten

“In de hongerwinter gingen de mensen er op uit om zelf eten te halen, ook werden veel bomen omgezaagd voor de kachel. 's Nachts was treinverkeer alleen nog mogelijk voor vervoer van oorlogsmateriaal met Duitse locomotieven en Duits personeel. Ook werden de zogenaamde V1's dat waren de vliegende raketten, 's nachts per trein vervoerd. Deze werden op verschillende plaatsen opgesteld en op Engeland afgeschoten. Door de spoorwegstaking werd de railwacht ook niet meer gelopen, maar wij werden wel wekelijks doorbetaald door de NS. Omdat er geen elektrische treinen meer reden, werd door de Duitse Wehrmacht de bovenleiding gesloopt. Deze bovenleidingen werden afgevoerd naar Duitsland en tot oorlogsmateriaal verwerkt.”

Klokken uit de toren

“Ook haalden in die zelfde tijd de Duitsers voor dit doel de klokken uit de toren van de Hervormde kerk. Er was door de bezetter een avondklok ingesteld, dit betekende dat we 's avonds om 8 uur binnen moesten zijn tot 's morgens

4 uur. Het gebeurde wel dat mensen die op eten uit waren geweest, bij ons aankwamen na 8 uur en om onderdak vroegen. In huis kon dat niet, maar in de stal was stro en hooi, daar konden ze dan in slapen. Ik ging ze dan om 4 uur wakker maken en dan konden ze weer verder gaan."

Lesgeven in de oorlog

In en rond de Jozefschool aan de Veenweg is tijdens de oorlog het nodige voorgevallen. In 1990 zijn ook de onderwijzeressen juffrouw Peren en juffrouw Braam geïnterviewd; zij gaven in de oorlogstijd les op de school. Hun herinneringen waren als volgt:

"Vanwege de oorlogsdreiging in 1939 werd het gymlokaal aangewezen als noodhospitaal. Als gevolg hiervan gingen drie onderwijzeressen in hun vakantietijd een Rode Kruiscursus volgen in een Delfts ziekenhuis.

Eenmaal is een gewonde soldaat verzorgd in het spreekkamertje van de school. Hij had een grote snijwond in zijn wang en werd verzorgd door een dokter met assistentie van een onderwijzeres.

Na de capitulatie zijn de lessen weer vrij snel begonnen. De ruiten van de klaslokalen werden afgeplakt met repen papier om rondvliegende scherven te voorkomen.

Er werden ook luchtalarmonoefeningen gehouden. De kinderen van de bovenverdieping moesten dan snel naar beneden en in de gang onder de kapstokken gaan zitten. De kinderen van de benedenverdieping moesten in hun klas blijven en onder de banken gaan zitten.

Duitse les

In 1943 moest er op bevel van de Duitse bezetter op school Duitse les gegeven worden in de twee hoogste klassen. De leerlingen moesten ook een jaar langer naar school.

Tanks op de Veenweg, ter hoogte van het Jozefhuis

Er was toen een zesjarige lagere school en een tweejarige V.G.L.O. school met een apart schoolhoofd.

Tijdens de bezetting werden regelmatig strooibiljetten uitgeworpen door de geallieerde luchtmacht: 'De Wervelwind' en de 'Vliegende Hollander'.

Eén keer was het strooien niet erg gelukt en lag de 'St. Jans Dobbe polder' bezaaid met krantjes. De kinderen van de V.G.L.O. school werden er op

uitgestuurd om alles netjes op te rapen en in te leveren op het gemeentehuis.

In augustus 1944 waren er Duitse soldaten ingekwartierd in een gedeelte van de school. De kolen werden steeds schaarser, daarom werden er grote kachels geplaatst in de lokalen waar nog een schoorsteen was. Dat waren er maar een paar en de kinderen kregen bij toerbeurt les. Elke klas kreeg éénmaal per week een ochtend en een middag les. De schooltijden waren van 9 tot 13 uur en van 13 tot 17 uur. Als je 's middags school had moest je de volgende morgen weer en was je verder de hele week vrij. De kastjes werden leeggeruimd voor de volgende groep.

Fietsen onder de vloer

In die tijd werd de spoorbrug regelmatig gebombardeerd. Dan begon de sirene te loeien en moest je snel dekking zoeken. Zo kon het gebeuren dat een meisje van 9 jaar tijdens een luchtaanval alleen op weg naar huis was. Toen de sirene ging kroop ze van angst in een 'éénmansput' (put gegraven in de berm van de weg) langs de Kerkweg. De moeder maakte zich intussen heel erg bezorgd om haar kind.

Onder de vloer van de school hebben ook onderduikers verborgen gezeten, tijdens razzia's zochten ze daar een schuilplaats. Later toen er fietsen gevorderd werden, gingen ook de fietsen van de leerkrachten onder de vloer.

Na de bevrijding hebben er Canadese soldaten in de school gewoond. De bevrijding was toen al uitbundig gevierd en al heel snel werden de lessen weer normaal gegeven."

Yad Vashem

Niet alleen in de Jozefschool hebben onderduikers gezeten, getuige het volgende verhaal.

In 1974 hebben de heer en mevrouw L.J. Struijk uit handen van de Israëlische ambassadeur, de heer Bar-On, een onderscheiding gekregen, omdat zij in de oorlogsjaren Joden in hun huis hadden verborgen. Zij ontvingen deze onderscheiding, de Yad-Vashem medaille met oorkonde, in het Haags Congresgebouw. Het Israelische instituut Yad-Vashem is opgericht ter herdenking aan de zes miljoen Joden die in de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen en tevens om hen te eren die zich op bijzondere wijze verdienstelijk hebben gemaakt.

Het was in 1942, het echtpaar Struijk was een paar weken getrouwd en woonde aan de Dwarskade. Struijk en zijn vriend M. Siepman zaten in de ondergrondse. Er werd aan de familie Struijk gevraagd of zij onderduikers konden hebben en zo begonnen zij met een meisje onderdak te bieden.

Aanbellen was niet de gewoonte!

Toen er bij de familie Struijk gezinsuitbreiding kwam, moest het meisje tijdelijk verhuizen ('s nachts per brancard). Daarna kwam ze terug met haar moeder en niet lang daarna kwam ook haar zusje. Siepman zorgde voor de bonkaarten en dokter Van der Horst

kwam als er iemand ziek was. Soms meldde hij zich door steentjes tegen het raam te gooien, als de familie niet thuis was. Uit voorzorg moest verder iedereen aanbellen, wat niet de gewoonte was in die tijd; men kwam binnen via de keukendeur. Het bezoek mocht niet in opa's zolderkamertje komen en daar hield men zich aan. Het is ook gebeurd dat een goede kennis aanbelde en er niet werd open gedaan. Ze zag echter wel iemand onder de tafel wegduiken. Een paar dagen later heeft mevrouw Struijk deze kennis verteld dat ze onderduikers in huis hadden, maar dat die weer weg waren.

Ook kwamen er Duitsers, die om fruit vroegen. Gelukkig zag mevrouw Struijk ze aankomen. De enige afleiding die de onderduikers hadden was de dagelijkse uitzending van "Radio Oranje". Bij de bevrijding stond iedereen buiten en toen zei iemand uit de buurt: "haal nu je mensen maar van zolder".

In het eerder genoemde boekje *Nootdorp 40-45* staan veel meer herinneringen beschreven en worden meer onderwerpen aangehaald dan wij hier kunnen weergeven. Wellicht roept deze nieuwsbrief bij lezers opnieuw herinneringen op waarvan men denkt: die zijn de moeite waard om vast te leggen. Bij deze daarom een oproep aan eenieder die interessante oorlogsherinneringen heeft om zich te melden bij de vereniging. We zijn zeer benieuwd naar uw ervaringen.

Eendracht Magazine

Regelmatig worden we door leden attent gemaakt op bijzondere dagen van bijvoorbeeld de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland. Bij het samenstellen van de Nieuwsbrief zijn deze dagen soms al geweest. Dat is jammer voor degenen die wel eens met zo'n studiedag mee zouden willen doen. Met de uitgever van Eendracht Magazine is afgesproken dat we dit voortaan ook kunnen laten opnemen in De Eendracht. Onder het kopje 'Diversen' worden eventuele berichten van de Noitdorpsche Historiën opgenomen. Houdt u dus ook het verenigingsnieuws in De Eendracht in de gaten! En heeft u iets te melden, geef het ons door!

Van de penningmeester

Voor diegene die de contributie (€ 12,50) voor het jaar 2004 nog niet betaald hebben het verzoek dit zo spoedig mogelijk over te maken op bankrekening nummer 1373.59.675, ten name van Noitdorpsche Historiën te Nootdorp.

Voor informatie kunt u de penningmeester bellen. Ook uw lidmaatschapsgeld voor 2005 kunt u natuurlijk alvast betalen. Op de afgelopen ledenvergadering is de contributie voor 2005 vastgesteld op € 15,00.

Giften

Bij beschikking van de Inspecteur van de Belastingdienst - dossiernummer 23347, dd. 30 juli 2004 - is besloten om de Vereniging Noitdorpsche Historiën aan te merken als instelling zoals bedoeld in artikel 24, lid 4 van de successiewet 1956.

Dit betekent dat giften gedaan aan de Vereniging aftrekbaar zijn in uw aangifte Inkomstenbelasting.

Hiervoor gelden natuurlijk een aantal regels. Zie voor de meest actuele regels de site van de belastingdienst.

Het bankrekeningnummer van de vereniging is: 1373.59.675 ten name van Noitdorpsche Historiën te Nootdorp. Vermeld er wel bij dat het om een gift gaat!

Agenda

- **Religie in Nederland in het eerste millennium**
Vrijdag 27 mei 2005
Voor meer informatie: Ton Gribnau,
☎ 015-3108206 of kijk op www.relic-vu.nl.
- **Forum Hadriani**
Dinsdag 31 mei, aanvang 20.00 uur in gebouw Nové
Een voordracht van Bram van den Band, voorzitter van de Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg.
- **Bestuursvergadering**
Dinsdag 15 maart en dinsdag 5 april
- **Ledenvergadering**
Donderdag 28 april om 20.00 uur in Nové

Voorzitter	Secretaris	Penningmeester
Henk Rolvink Fonteinkruid 23 2631 DT Nootdorp tel.: 015 310 8117	Arno Lammers p/a Fonteinkruid 23 2631 DT Nootdorp tel.: 015 310 8117	Ruud Staal Sytwinde 185 2631 GZ Nootdorp tel.: 015 310 6037
www.noitdorpsche-historien.nl		

Colofon: ISSN 1570-1662

Uitgave van de Vereniging Noitdorpsche Historiën
Redactieadres: Populierenlaan 28, 2631 HX Nootdorp.

Samenstelling en redactie:

Ninon Vis, Gerry Buursink, Henk Rolvink

Verschijning

De Nieuwsbrief verschijnt éénmaal per kwartaal.

Verspreiding

Leden van de Vereniging Noitdorpsche Historiën ontvangen de Nieuwsbrief gratis. Niet-leden betalen € 2,50 per nummer.

Contributie

De contributie bedraagt minimaal € 15,00 per jaar.

Rekeningnummer: 1373.59.675.

De Vereniging is ingeschreven in het Verenigingsregister van de Kamer van Koophandel Haaglanden te Delft onder nummer 271.971.110.

De statuten zijn vastgelegd in notariële akte op 28 februari 2001.

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.